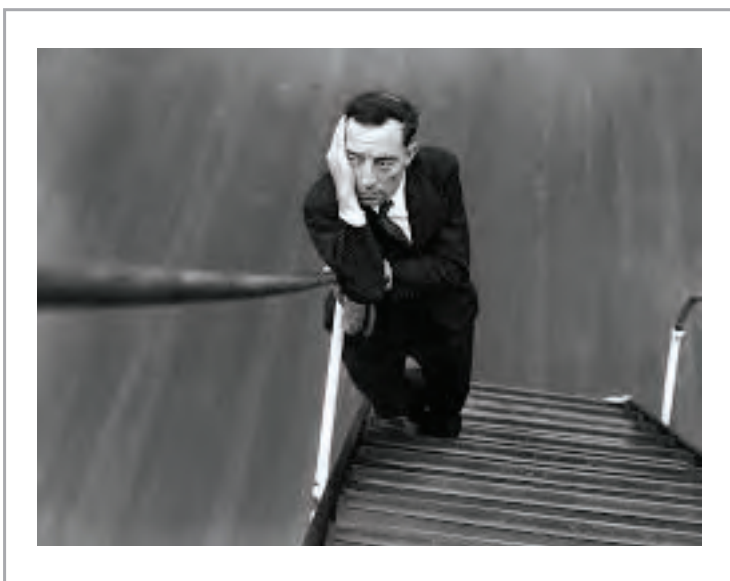

فصل ۵

بازیگر

بازیگری در صدا و سیما (رادیو و تلویزیون) نیازمند کسب دانش و تجربه‌هایی است که ویژه این رسانه ملی است. بنابراین تکنیک‌های بازی در نمایش‌های رادیویی و یا تله‌فیلم‌ها ویژگی‌های خاصی دارند که آموزش آن‌ها برای هنرجویان این رشته ضروری است.

واحد یادگیری ۱

بازیگری

برای بازی در برنامه‌های تلویزیونی هنرجویان چه مهارت‌هایی را تجربه می‌کنند؟

■ هنرجویان در این واحد یادگیری با مفهوم بازیگری آشنا شده و با راهنمایی هنرآموز خود و مشاهده فیلم‌ها و برنامه‌های تلویزیونی و نیز گوش دادن مستمر به نمایش‌نامه‌های رادیویی مهارت بازیگری در این دو رسانه را تمرین و تجربه خواهند کرد.

استاندارد عملکرد

■ اجرای یک تک‌گویی (مونولوگ) به صورت خلاق با بیان و کنش نمایشی

هنر بازیگری یکی از قدیمی‌ترین هنرها است. بشر اولیه داستان خویش را گاه در قالب شکار و گاه در قالب شکارچی برای سایرین به نمایش می‌گذاشت؛ انسان امروزی نیز بازیگری را به نوعی از بدو کودکی با وانمود کردن خود در نقش دیگری تجربه کرده با این تفاوت که کودک نیازی به تماشاچی ندارد. سابقه بازیگری به شکل امروزی و در قالب تئاتر به ۵۴۰ سال پیش از میلاد مسیح باز می‌گردد و خاستگاه آن را یونان باستان می‌دانند.

نمایش در یونان برای بزرگداشت برخی عناصر طبیعی شکل گرفت و به آئین تبدیل شد اما به تدریج در مسیر تکاملی خود به حوادث و داستان‌های دیگری از زندگی و روابط انسانی پرداخت و سبک‌ها و شیوه‌های گوناگونی در متن و اجرای نمایشی بوجود آمد. با پیشرفت تکنولوژی، ابزارهای جدیدی در اختیار نمایش گذاشته شد و به مرور، تئاتر به عنوان مادر هنرهای نمایشی شاهد رشد و بالندگی رسانه‌های نوپایی بود که هر یک ریشه در هنر کهن نمایش داشتند.

تصویر ۱
تصویر یک آمفی تئاتر در رم باستان

بازیگران تئاتر با کوله‌باری از دانش و تجربه در نمایش صحنه با پدیده نو ظهوری به نام رادیو و نمایش رادیویی روبه‌رو شدند، رسانه‌ای که به جای چشم‌های شنونده از راه گوش و

تصویر ۲

تنها به کمک تخیلشان پرده‌های یک نمایش را پی‌درپی می‌گشود. پس از رادیو نوبت به جعبه جادویی به نام تلویزیون رسید، اینک بازیگران در مواجهه با لنزی تک چشمی و برای دوربین بازی می‌کردند. هر کدام از این مدیوم‌ها (رسانه‌ها) گذشته از دارا بودن نقاط اشتراک در اصول نمایش و بازیگری تفاوت‌های خاص خود را داشته و دارند. بازیگر باید اصول و قواعد هر رسانه‌ای را بداند و متناسب با آن عمل کند. یادگیری تکنیک‌های بازیگری در مدیوم‌های متفاوت لازمه بازیگری است.

ابزار بازیگری

۱- قدرت تخیل:

بازیگر باید بتواند خود را فراموش کند تا نقش دیگری را بازی کند و این جز به مدد قدرت تخیل ممکن نیست. قبل از تخیل، شناخت شخصیت نمایش و تحقیق پیرامون آن برای بازیگر کمک مهمی است. استانیسلاوسکی استاد بازیگری برای کمک به بازیگر یک «اگر جادویی» را پیشنهاد می‌کند، «اگر من در این موقعیت بخصوص بودم چگونه عمل می‌کردم؟» با تمرین زیر تخیل خود را فعال تر کنید.

تصویر ۳

زمان: هزاران سال پیش دوران غارنشینی

مکان: یک غار

موقعیت: انسان‌های نخستین گرد آتش حلقه زده‌اند یک نفر داستان شکار آن روز را برای دیگران تعریف می‌کند بدون استفاده از زبان تنها به کمک آوا و زبان بدن این موقعیت را تخیل و اجرا کند.
از اجرای خود فیلم یا عکس بگیرید.

فعالیت
کارگاهی

۲- زبان بدن:

همه ما در زندگی روزمره از زبان بدن^۱ به صورت ناخودآگاه بهره می‌بریم اما روی صحنه یا در برابر دوربین باید توانایی استفاده آگاهانه از زبان غیرکلامی را در جهت برجسته کردن شخصیت یا پرسوناژ داشته باشیم و این ممکن نیست مگر با مطالعه زبان بدن، مراجعه به آرشیو ذهنی یا مطالعه افرادی که به پرسوناژ مورد نظر، نزدیک تر هستند، طرز راه رفتن، نشستن، غذا خوردن و سایر رفتارهای شخصیت که می‌تواند منحصر به فرد باشد مفید خواهد بود.

فعالیت
کارگاهی

الف: یک شخصیت خاص را در بین اطرافیان‌تان در نظر بگیرید.

ب: او را در یک موقعیت تصور کنید.

ج: با در نظر گرفتن خصوصیات اخلاقی و رفتاری او موقعیت مورد نظر را نمایش دهید.

تصویر ۴- الف

تصویر ۴- ج

تصویر ۴- ب

- در تصاویر زبان بدن اشخاص چه چیزی را بیان می‌کند؟

الف: ...

ب: ...

ج: ...

- پرنده یا حیوانی را تصور کنید و بوسیله فرم بدن خود آن را نمایش دهید از دوستان خود بخواهید نام آن را حدس بزنند.

می‌توانید از حرکات خود فیلم یا عکس متوالی بگیرید، پس از بازبینی اشکالات احتمالی را بررسی کنید.

یکی از وظایف بازیگر انجام هرروزه نرمش به منظور حفظ فرم بدنی مناسب و انعطاف آن است. در صورت تمرین مداوم نرمشی و مشاهده دقیق حرکات پرندگان یا حیوانات در انجام اتود شماره ۳ موفق‌تر خواهید بود.

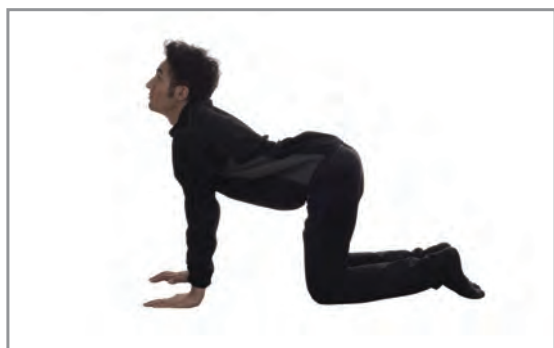
عکس‌هایی در ارتباط با تمرینات بدن:

تصویر ۱-۵

تصویر ۵

تصویر ۳-۵

تصویر ۲-۵

تصویر ۵-۶

تصویر ۵-۵

تصویر ۵-۴

تصویر ۵-۸

تصویر ۵-۷

تصویر ۵-۱۱

تصویر ۵-۱۰

تصویر ۵-۹

۱. مانند شخصی که یک زانویش خم نمی‌شود راه بروید، بنشینید، بدوید و لباس بپوشید.
۲. مانند شخصی که یک پایش از دیگری کوتاهتر است راه بروید.
۳. برشی از زندگی روزمره شخصی که دچار اختلال حرکتی در اندام‌هاست را بازی کنید.

افراد به وسیلهٔ زبان بدن خود به صورت ناخودآگاه پیام‌های غیرکلامی مبنی بر هیجان، شخصیت، هدف و موقعیت اجتماعی خود را به دیگران منتقل می‌کنند. شاید این جمله اغراق نباشد که ۶۰ تا ۸۰ درصد تأثیر افراد غیرکلامی است. بازیگران سینمای صامت بیشترین بهره را از زبان بدن و حرکات می‌بردند و بدین وسیله منظور خود را به تماشاگر انتقال می‌دادند.

تصویر ۸

تصویر ۷

تصویر ۶

۳- فن بیان:

یکی از مهم‌ترین ابزارهای بازیگری برخورداری از بیان درست است. بازیگران طراز اول تئاتر همواره در طول تاریخ هنر نمایش به سبب داشتن فن بیان قوی شهره بوده‌اند. البته در نمایش پانتومیم و دورهٔ سینمای صامت، صدا و بیان کاربردی نداشته و به جای آن حرکت و بدن حرف اول را می‌زده است. برخی از افراد از صحبت کردن در جمع واهمه دارند، زمینه‌ساز این ترس، عدم خودباوری به واسطهٔ مسائل خانوادگی، محیطی و اجتماعی است. هنرجویی که دچار چنین ترسی باشد، شبیه دانشجوی جراحی است که از چاقو می‌ترسد. او برای فائق آمدن بر این مشکل چاره‌ای جز قرار دادن خود در موقعیت ندارد.

در برابر آینه بایستید و در خیال خود چند تماشاگر را ببینید که به شما نگاه می‌کنند. اکنون خود را معرفی کرده درباره موضوعی، صحبت کنید. در نوبت بعدی تصور کنید برای جمع بزرگتری به طور مثال همکلاسی‌های خود صحبت می‌کنید. در پایان این جمع را افزایش داده به یک سالن اجتماعات فکر کرده و به عنوان سخنران یا نماینده دانش‌آموزان برای آن‌ها صحبت کنید. احساس خود را در این موقعیت بنویسید.

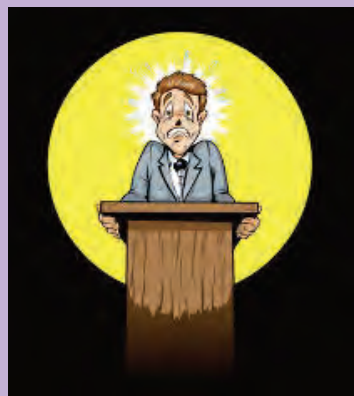
هنرآموز نتایج این تمرینات را از هنرجویان بخواهد.

تصویر ۹

تصویر ۱۱

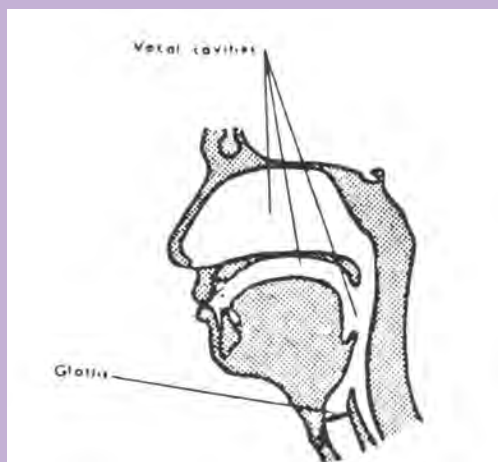

تصویر ۱۰

- درباره دستگاه آوایی انسان و چگونگی تولید صوت تحقیق کنید.

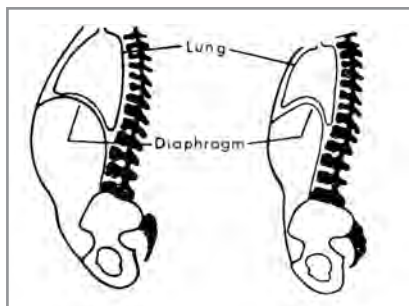
- بین دستگاہ آوایی انسان و سازهای زهی چه شباهتهایی وجود دارد؟ چه قسمت‌هایی در ایجاد طنین صدا مؤثرند؟ نتایج پژوهش خود را در کلاس بیان کنید.

تصویر ۱۲

اگر در دستگاہ آوایی مشکلی فیزیولوژی مانند پولیپ یا انحراف بینی وجود داشته باشد، سبب عدم وضوح صدا و تودماغی شدن آن می‌شود. این مشکل بوسیله یک جراحی کوچک قابل اصلاح است. برخی به دلیل تنبلی اندام گفتاری در ادای صحیح حروف دچار مشکل می‌شوند. برای رفع این اشکال و رسیدن به صدایی واضح و رسا انجام یک سلسله تمرین‌های بیانی پیشنهاد می‌شود. قبل از انجام این تمرینات باید تنفس صحیح را آموخت.

تنفس شکمی یا دیافراگمی

تصویر ۱۳
دیافراگم و شش‌ها

در هنگام تمرینات ورزشی از هوای ذخیره شده در بالای سینه (شش‌ها) استفاده می‌شود. چون ورزشکاران نیازمند تنفس سریع و کوتاه هستند ولی بازیگران به طور کلی و برای اجرای یک تک‌گویی (مونولوگ monologue)^۱ طولانی، در حین بازی از تنفس دیافراگمی یا شکمی استفاده می‌کنند؛ در این نوع از تنفس:

- ۱- هوای بیشتری در هنگام دم، بلعیده می‌شود.
- ۲- در خروج هوای ذخیره شده کنترل بیشتری وجود دارد.

۱. تک‌گویی در تئاتر

پرسش
کلاسی

- ۱- دیافراگم چیست و به چه دلیل باعث افزایش حجم هوای درون شش‌ها می‌شود؟
- ۲- چرا صدای افراد متفاوت است؟
- ۳- چرا صدای زنان ظریف‌تر و صدای آقایان بم‌تر است؟

فعالیت
کارگاهی

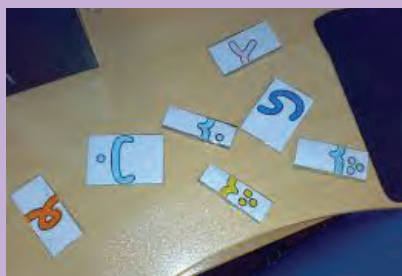
حروف الفبا را یکی، یکی تلفظ کنید و به نحوه‌ی ادای هر حرف به صورت جداگانه توجه کنید. صدای خود را ضبط کنید و به آن گوش دهید.

- ۱- آرواره
 - ۲- نوک زبان
 - ۳- قسمت پسین زبان
 - ۴- لب‌ها
- به نظر شما این اندام‌ها در ادای کدام یک از حروف نقش دارند؟ (مقابل هر یک چند حرف را بنویسید).

نکته

دندان‌ها در تلفظ بیشتر این حروف نقش داشته‌اند. مرتب بودن شکل دندانها و فک در ادای صحیح حروف تأثیر زیادی دارند.

تصویر ۱۴

فعالیت
کارگاهی

۱. قبل از انجام تمرینات بیان، صدای خود را ضبط کنید و در هنگام انجام تمرین‌ها به صورت دوره‌ای صدای خود را ضبط کنید. سپس به ترتیب تاریخ ضبط صداها را گوش کنید. آیا تفاوتی در بیان خود احساس می‌کنید؟

تصویر ۱۵

۲. صدای اخبار تلویزیون را قطع کنید و سعی کنید به وسیله لبخوانی کلمات گوینده را تشخیص دهید.

تصویر ۱۶

۳. متنی را با اغراق در حرکات لبها و دهان با صدای بلند برای خود بخوانید جمله‌ای را به همان صورت اما بدون صدا بخوانید. از هنرجویان دیگر بپرسید آیا متوجه مفهوم جمله شده‌اند؟

۴. هر یک از حرف الفبا را به این صورت و با اغراق در حالت لبها تکرار کنید مثال: ا ا ا ا ا / ب ب ب ب ب / بو ... کم کم از اغراق فرم لبها کاسته و به سرعت تکرار بیفزایید. سطح صدا را به تدریج بالا برده و سپس دوباره پایین بیاورید تا به حد فوسه (صدای زمزمه‌وار) برسد.

امکان دارد حروفی که مخرج صدای نزدیک به هم دارند، در هنگام ادا، جابه‌جا تلفظ شوند. بازیگر برای اجتناب از تلفظ اشتباه، باید تمرین‌های بیانی زیر را انجام دهد.

- ۱- رُل لُر - لات لَار
- ۲- در لرستان نُه لِرندُ هر لُری نُه نَره لِر، نَره لُر چه نَره لِر، هر نَره لِر نُه نَره لِر
- ۳- نیری ببر به بر بیر تیز گر گو تیز کن تبر از تیر تیزتر
- ۳- ابتدا شمرده و با اغراق تلفظ کنید به تدریج سرعت را اضافه کرده و صدا را از سطح پایین به بالا و برعکس برسانید.

نکته

مواجهه با متن نمایشی یا فیلم‌نامه

بهتر است بازیگر قبل از روبه‌رو شدن با متن نمایشی یا گفت و گوهای فیلم (دیالوگ) از سطح دانش ادبی خوبی برخوردار باشد. افرادی که در هنگام روخوانی متن ساده دچار مشکل می‌شوند، تصویر شایسته‌ای از خود به جا نمی‌گذارند. در مواردی که متن نمایشی یا فیلم‌نامه تاریخی یا ادبی است، در صورت شناخت متون قدیمی و سنگین، بازیگر در ادای دیالوگ کمتر دچار مشکل می‌شود و به جای تمرکز روی دیالوگ‌ها، انرژی خود را بر روی بازیگری، متمرکز می‌کند و بدین ترتیب دیالوگ‌ها را از آن خود کرده، در بیان و بازی موفق‌تر خواهد بود.

تصویر ۱۷

تنوع بیانی

با تسلط بر زیر و بمی، سرعت (ریتم) و تأکید (آکسان گذاری) ^۱ تنوع بیانی ایجاد می‌شود و کلام بازیگر از حالت مونوتون (Monotone) ^۲ نجات می‌یابد.

- ۱- با تسلط بر عضلات گفتاری و تمرین‌های بدنی زیر و بمی در صدا شکل می‌گیرد.
- ۲- با درک بازیگر از کلام و موقعیت، سرعت گفتار و ریتم شکل می‌گیرد.
- ۳- با برجسته‌تر کردن واژه‌ای خاص در میان جمله، آکسان گذاری صورت می‌گیرد.

مراحل کار بازیگری برای تلویزیون

دریافت فیلم‌نامه و عقد قرارداد

نکته

۱. تأکید و تکیه بر یک واژه در جمله
 ۲. یکنواختی در کلام، بیان خسته‌کننده با آهنگی یکسان

هنگامی که به بازیگر، یک تله فیلم یا سریال تلویزیونی پیشنهاد می‌شود، اولین کار مذاکره مالی و بستن قرارداد درباره طول مدت فیلم‌برداری و دستمزد است، پس از امضای قرارداد، بازیگر و مدیر مالی پروژه موظف به اجرای مفاد قرارداد خواهند بود. در هنگام عقد قرارداد باید مفاد آن را به دقت بخوانید چون در صورت امضای آن و قبول تعهدات هیچ عذری از دو طرف پذیرفته نیست. در صورت بروز اختلاف علاوه بر این که حُسن شهرت طرفین، در محیط کاری ضربه می‌خورد حتی ممکن است کار به مراجع قانونی نیز برسد، پس تا جایی که امکان دارد؛ باید از بروز اختلاف خودداری کرد و در قرار داد تمامی موارد کلی و جزئی را در نظر گرفت.

۱- روخوانی و تحلیل متن:

روخوانی متن در تئاتر اهمیت و ضرورت ویژه‌ای دارد و با حضور کارگردان و همه بازیگران نمایش انجام می‌شود. در تله تئاتر (تئاتر تلویزیونی) نیز به همین شیوه اجرا می‌شود. اما در روند تولید تله فیلم و یا سریال تلویزیونی، به دلیل کثرت بازیگران روخوانی معمولاً به صورت جلسه انفرادی یا شرکت چند بازیگر اصلی در حضور کارگردان صورت می‌گیرد. در این جلسات، هر شخص دیالوگ‌های مربوط به خود را در حد آشنایی با نقش می‌خواند و سپس به تبادل نظر با کارگردان در ارتباط با شخصیت (پرسوناژ) و برداشت کارگردان از متن می‌پردازد. بازیگر در نهایت موظف به ارائه بازی مورد نظر کارگردان و در راستای هدف اوست.

تصویر ۱۹

تصویر ۱۸

اغلب بازیگران شاخص، گونه‌های نمایشی را می‌شناسند و از دانش سبک‌های نمایشی آگاه هستند؛ این موضوع به افزایش توانایی آنان در ارتباط با تحلیل متن و رسیدن به شخصیت مورد نظر کمک می‌کند.

تصویر ۲۱

تصویر ۲۰

۲- تمرینات بدنی و بیان:

توجه به تمرینات بدنی در تمام مدت فیلم‌برداری برای بازیگر ضروریست. این تمرینات در تئاتر به شکل گروهی و در تلویزیون اغلب به شکل شخصی انجام می‌شود و اهمیت بسیاری دارد. برخی افراد تازه‌کار (مبتدی) در برابر دوربین تکلیف خود را با دست‌هایشان را نمی‌دانند. این به دلیل نداشتن آگاهی از شخصیت نمایشی (پرسوناژ) و نقطه‌ی ثقل بدن است. نقطه‌ی ثقل ثابت نیست و در هر قاب و نما می‌تواند تغییر کند. نقطه‌ی ثقل قسمتی از بدن بازیگر است که نظر بیننده به آن جلب می‌شود؛ چشم‌ها، دست‌ها، فک، لب‌ها و سایر اندام‌ها می‌توانند نقطه‌ی ثقل بدن بازیگر محسوب شوند. پیدا کردن این نقطه بستگی زیادی به تمرکز بازیگر دارد.

تصویر ۲۲
مجسمه‌ی متفکر اثر رودن

- نقطه ثقل این مجسمه را تعیین کنید.

فعالیت
کارگاهی

- نقطه ثقل این چهره را تعیین کنید.

تصویر ۲۳

نکته مهم دیگر، حرکت در برابر دوربین است. شما باید به عنوان بازیگر بتوانید به زیباترین شکل مانند یک طاووس حرکت کنید و یا به شکسته‌ترین حالت مثل "کازیمودو" در فیلم "گوژپشت نتردام کج و معوج شده و راه بروید یا مانند "جیم کری" در فیلم "ماسک" عمل کنید. برای رسیدن به چنین نقطه‌ای تمرین‌های نمایش حرکتی (فیزیکال) مفید خواهد بود.

تصویر ۲۵

تصویر ۲۴

- همراه هنرآموز خود یک فیلم را ببینید سپس یک نقش را انتخاب کرده آن را تحلیل کنید، برای رسیدن به نقش مورد نظر، باید به شخصیت آنقدر نزدیک شد که راه رفتن، نشستن، غذا خوردن و نگاه کردن خاص همان شخصیت را کشف کرد. گاه لازم است صدا و لحن خاصی برای کاراکتر ساخته شود که این موضوع به مدد تمرین‌های بیان و مهارت در صداسازی انجام می‌شود. تمام این تلاش‌ها باید به گونه‌ای انجام شود که در پایان، نقش باورپذیر شده و حالت تصنعی نداشته باشد.

- در گروه‌های ۵ نفره با راهنمایی هنرآموز خود صحنه‌ای از یک نمایش را تمرین کنید. هر گروه تمرین‌های خود را در حضور سایر هنرجویان اجرا کرده و هنرجویان نظر خود را بیان کنند.

۳- لزوم آشنایی با قاب‌ها و انواع نما در تصویر

یکی از امکانات مهم فیلم، که به بازیگر امکان نمایش جزئیات را می‌دهد، قابلیت تقسیم کردن بازی و نمایش آن در قاب‌های متنوع و متعدد است. چرا که در فیلم می‌توان یک صحنه را به قاب‌ها و کادرهای متفاوت تقسیم کرد. به طور مثال یک پرش کوچک پلک یا لرزش لب‌ها در تصویر می‌تواند به صورت مشخصی دیده شود. اگرچه کادربندی تصویر در حیطه اختیارات کارگردان و مدیر فیلم‌برداری است اما آگاهی بازیگر از آن به ایفای بهتر نقش کمک می‌کند.

تصویر ۲۷

تصویر ۲۶

انواع قاب‌بندی

الف - متقارن:

تصویر ۲۸

این قاب به دو قسمت قرینه (سمت راست و چپ) تقسیم می‌شود یعنی دو نفر یا یک نفر و یک جسم، در این قاب باشند تغییر وضعیت هر یک می‌تواند نقطهٔ ثقل تصویر را تغییر دهد و نگاه تماشاگر را به سمت خود بکشاند. در این قاب‌بندی تلاش می‌شود تقارن حفظ شود و نقطه ثقل در دو طرف به یک اندازه باشد.

ب- قاب جهت‌دار:

تصویر به سه قسمت تقسیم شده نقطهٔ ثقل، روی یکی از دو قسمت سمت راست یا چپ قرار می‌گیرد، برای مؤثرتر شدن حضور بازیگر در صحنه، کارگردان از او می‌خواهد در نقطه‌ای بایستد که در یکی از طرفین راست یا چپ دیده شود. بی‌قراری در ایستادن یا جابه‌جایی بازیگر باعث خراب شدن قاب و برداشت دادن‌های متعدد توسط کارگردان می‌شود.

تصویر ۲۹

- یک فیلم را انتخاب کرده از یک قاب جهت‌دار و یک قاب متقارن آن عکس بگیرید و در کلاس ارائه کنید.

فعالیت
کارگاهی

الف- نمای اصلی یا نمای مادر (master shot)

مثال: در صحنه‌ای دو بازیگر حضور دارند و دیده می‌شوند. این نما معمولاً به دو برداشت دیگر، برای دیدن واکنش هر دو بازیگر در مقابل یکدیگر می‌انجامد. صحنه اول فقط با حضور بازیگر اول و صحنه دوم فقط با حضور بازیگر دو تکرار می‌شود. نمای واکنش معمولاً در نمای بسته یا از روی شانه بازیگر مقابل گرفته می‌شود که به آن اور شولدر (over sholder) می‌گویند.

تصویر ۳۱

تصویر ۳۰

تصویر ۳۳
نمای اورشولدر

تصویر ۳۲
نمای اورشولدر

۱. از یک نمای اصلی عکس بگیرید.
 ۲. از یک نمای اورشولدر عکس بگیرید.
- راهنمایی: برای این کار از دوستان خود کمک بگیرید.

ب- نمای دور (long shot لانگ شات):

در نمای دور برای بازیگر، امکان بازی چندانی وجود ندارد و بازیگر صرفاً به ترکیب‌بندی قاب کمک می‌کند و تنها در صورتی می‌تواند از سایر عناصر موجود در محیط برجسته‌تر شود، که دارای حرکت باشد. مثال: کارکتر در نمای دور ایستاده، منظره فاجعه باری را می‌نگرد، ناگاه روی زانوهای می‌افتد یا به ساحل نگاه می‌کند و با دیدن یک کشتی از دور، به سمت دریا می‌دود.

تصویر ۳۴

- عکسی از نمای دور (لانگ شات) بدون حضور انسان و یک عکس از نمای دور (لانگ شات) با حضور یکی از دوستان خود بگیرید. آن را در کلاس به نمایش بگذارید. در مورد عکس و نمای آن با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

فعالیت
کارگاهی

ج- نمای متوسط (مدیوم شات Medium shot):

در نمای متوسط دوربین به بازیگر نزدیک می‌شود. بنابراین امکان بازی حسی از طریق بدن و حالت چهره (میمیک) ^۱ بیشتر می‌شود. مطالبی که درباره زبان بدن به آن اشاره شد در این نما کاربرد ویژه‌ای دارند. بخصوص حرکات و حالات دست‌ها و شانه‌ها.

1. Mimic

تصویر ۳۶

تصویر ۳۵

تصویر ۳۷

- از یک صحنه با نمای متوسط (مدیوم شات) فیلم یا عکس بگیرید به طوری که دست‌ها،
شانه‌ها و سر سوژه‌ها در هر فیلم یا عکس این احساسات را القا کند.

- کلافگی
- تسلیم
- تهدید
- قدرت
- پیروزی

فعالیت
کارگاهی

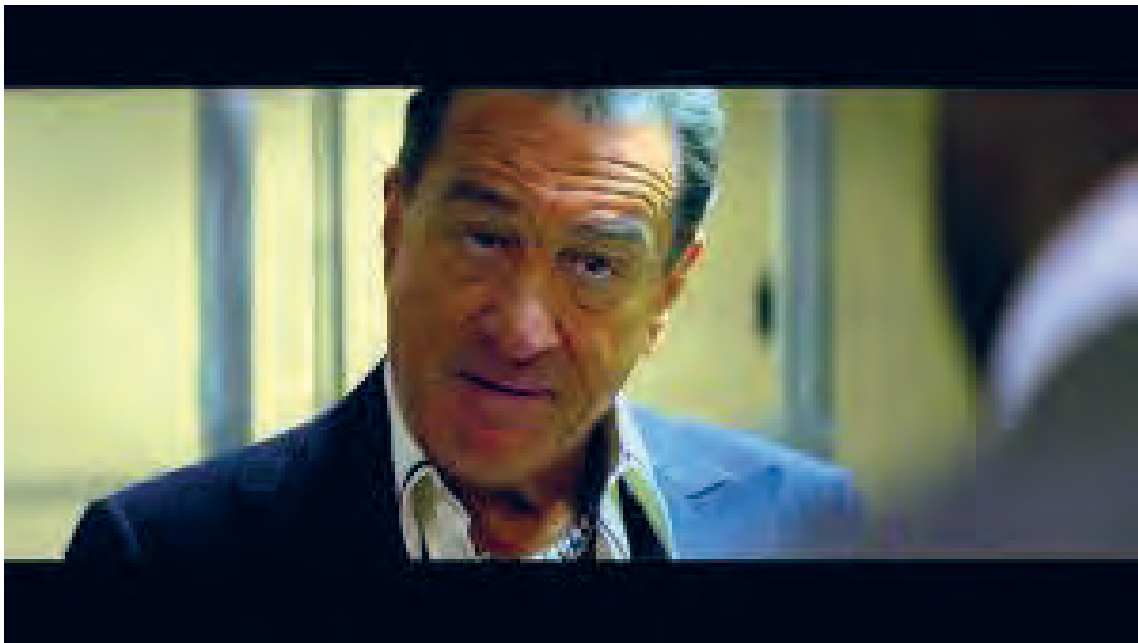
تمرین معروف به مجسمه‌بازی برای خلق این صحنه‌ها به شما کمک می‌کند.

نکته

د- نمای نزدیک (close up)

در نمای نزدیک، دوربین در کمترین فاصله از بازیگر قرار دارد. بنابراین بیشترین امکان بازی حسی را ایجاد می‌کند. در دوران سینمای صامت این نما، بیشترین کاربرد را داشت. بیان احساس از طریق چشم‌ها و قدرت نگاه در این نما اهمیت زیادی دارد، مخصوصاً هنگامی که قرار است بازی در سکوت انجام شود. اصطلاحی در دنیای فیلم و سینما برای بازیگران شاخص به کار می‌رود که تنها در این نما قابل مشاهده است، حتماً شنیده‌اید که: چشمان فلان بازیگر حرف می‌زند. برای تقویت و تربیت نگاه می‌توانید در برابر آینه تمرین کنید.

تصویر ۳۸

با راهنمای هنرآموز تمرین‌های زیر را انجام دهید:

۱. با تمرکز بر احساسات مختلف خواسته شده و بدون به کار بردن کلام، با چشمان خود خشم، ترس و اندوه را نمایش دهید.
۲. حرکت یک پشه فرضی را با نگاه تان دنبال کنید و در نهایت مشاهده کنید که روی نوک بینیتان نشسته است.
۳. از خودتان یا یک سوژه دیگر با احساسات مختلف چون خشم، ترس، پشیمانی و اندوه، عکس یا فیلم بگیرید. تأکیدتان بر نشان دادن این حالت‌ها فقط در چشم‌ها باشد.

فعالیت
کارگاهی

بازیگری که در مقابل دوربین بازی می‌کند با آگاهی از نماها می‌تواند بازی شاخص‌تری را در معرض نمایش بگذارد، علاوه بر مطالب مطرح شده، موارد دیگری نیز وجود دارد که با شناخت آن‌ها بازیگر ایفای نقش بهتری خواهد داشت که به ترتیب به آن‌ها می‌پردازیم:

زاویه دید

زاویه دید پایین (Low angle):

موقعیت دوربین در زاویه‌های پایین‌تر از چهره و چشم بازیگر است و کاراکتر بر قاب دوربین مسلط است. در چنین زاویه‌ای قسمت پایینی صورت بازیگر بیشتر به چشم می‌آید و در واقع نقطه ثقل بیشتر بر روی لب‌ها و فک است.

تصویر ۴۰

تصویر ۳۹

در نمای کامل وقتی همه اندام بازیگر در قاب تصویر دیده می‌شود، ممکن است کارگردان از زاویه پایین فیلم بگیرد، در این صورت پاها بیشتر به چشم می‌آیند. در این حالت اراده، قدرت، ویرانگری و صفاتی مانند آن را می‌توان به تماشاگر القا کرد.

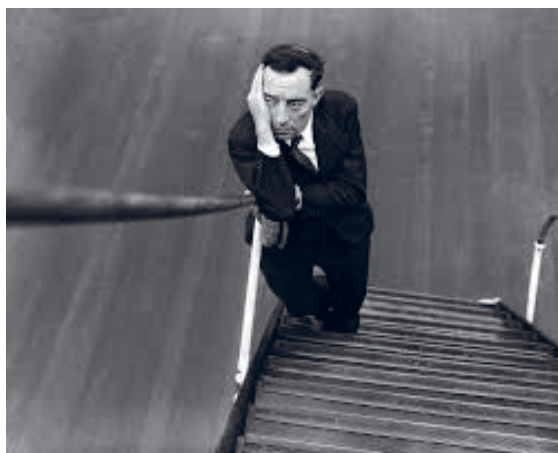
- از خود یا دوستانتان در موقعیت زاویه پایین عکس یا فیلم بگیرید.

زاویه بالا (High angle):

در این زاویه دوربین از بالا به سوژه مسلط است، بنابراین طبیعی است که بالاترین قسمت اندام بیشتر دیده می‌شود و بازیگر باید تمرکز خود را برای بازی در قسمت‌های سر، شانه و بالاتنه قرار دهد. در این موقعیت چنانچه سر بازیگر پایین است بهتر است به بهانه‌ای سر را بالا بیاورد تا بازی او حسی و بهتر دیده شود. زاویه بالا گاهی قدرتی ماورائی را تداعی می‌کند.

زمانی زاویه بالا در نمای لانگ شات استفاده می‌شود که سرگستگی، کوچکی یا ضعف سوژه را نشان می‌دهد، این زاویه در نمای دور (لانگ شات) گاه برای مشخص کردن موقعیت مکانی سوژه به کار می‌رود.

تصویر ۴۲

تصویر ۴۱

سوژه زنده‌ای را از زاویه بالا و نمای نزدیک (کلوزآپ) عکاسی کنید، همان سوژه را از زاویه بالا در نمای دور (لانگ شات) قرار داده و از آن عکس یا فیلم بگیرید.

فعالیت
کارگاهی

بازیگری برای رادیو

نوع بازیگری در تئاتر و تلویزیون شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارد؛ گاهی بازیگر از همان تکنیک‌های بازیگری تئاتر در کار تلویزیونی بهره می‌برد و گاه باید در کار خود تغییراتی را ایجاد کند. اما بازیگری برای رادیو کاملاً متفاوت بوده و ویژگی‌های خود را دارد.

تصویر ۴۳

- به این پرسش‌ها توجه کرده و دربارهٔ پاسخ آنها با یکدیگر گفت‌وگو کنید.
- ۱- چرا بازیگری را در رادیو با بازی در تلویزیون و نمایش متفاوت است؟
 - ۲- چه عواملی این تفاوت‌ها را بیشتر می‌کند؟
 - ۳- به نظر شما نقطه اشتراک بازی در هر سه رسانه (تلویزیون، تئاتر و رادیو) چیست؟

تصویر ۴۴

هنگام شنیدن یک نمایش رادیویی نه بازیگران دیده می‌شوند و نه صحنه، اما پس از اتمام نمایش اگر در مورد مکان وقوع نمایش و جزئیات آن از شنونده رادیو سوال شود و یا شکل، شمایل و ویژگی‌های ظاهری و رفتاری کاراکترها پرسیده شوند، می‌تواند به تمام پرسش‌ها پاسخ دهد آنچنان که گویی تئاتر یا نمایش را به چشم دیده و به صورت واقعی در صحنهٔ نمایش حاضر بوده است. آنچه

کار بازیگران رادیو را برای شنوندگان جذاب می‌سازد، تخیل قوی است.

یک بازیگر حرفه‌ای رادیو بدون امکان نمایش حرکت بدن و چهره تنها به مدد صدا، شنونده رادیو را به دنیای جذاب نمایش می‌برد و او را در روایت داستان شریک می‌کند. برای بازیگری در رادیو علاوه بر فراگیری مهارت‌های کلی بازیگری به صورت پایه، فراگیری برخی مهارت‌های دیگر نیز ضروری خواهد بود که در این بخش به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

- شناخت استودیو
- روش کار با میکروفون (مالکیت میکروفون)
- صداسازی
- شناخت پرسپکتیو صدا (عمق صدا)
- تجسم‌بخشی

استودیوهای ضبط صدا به طور کلی یک ویژگی مشترک دارند. دیوارها و سقف از سطوح گوناگون پوشیده شده‌اند مانند پارچه‌های ضخیم یا مخمل، کف استودیو نیز با پوششی ضخیم فرش شده همه این تمهیدات به منظور جلوگیری از پژواک صدا انجام می‌شود. (آکوستیک)

تصویر ۴۶

تصویر ۴۵

تصویر ۴۷

- ۱- در یک اتاق خالی، متنی را بخوانید و ضبط کنید، چه برداشتی از صدای خود در اتاق خالی دارید؟ در باره آن بنویسید.
- ۲- در یک اتاق پر از ائاثیه همان متن را بخوانید و ضبط کنید، سپس به آن گوش کنید. اکنون درباره تأثیر فضا بر خواندن متن در کلاس گفت و گو کنید.
- ۳- در صورت امکان در یک فضای استودیویی، متن را بازخوانی کنید، نتیجه چیست؟ و اکنون با شنیدن صدای ضبط شده خود، تفاوت و تشابه آن را با دو مکان قبل بنویسید.

استودیوی مخصوص ضبط نمایش رادیویی، دارای فضای بزرگی به منظور سهولت جابه‌جایی بازیگران است. برای ضبط یک نمایش رادیویی، گاه چندین بازیگر در استودیو حضور دارند. هنگامی که نیاز به القای یک فضای شلوغ و پر همهمه مثل بازار، مرکز خرید یا میدان شهر باشد، تنها چند بازیگر در برابر میکروفون‌های اصلی قرار می‌گیرند و افراد زیادی در استودیو تنها برای ایجاد سر و صدای لازم و فضا سازی رفت و آمد می‌کنند.

تصویر ۴۹

تصویر ۴۸

اتاقک افکت

در بخش دیگری از فضای داخلی استودیوی ضبط نمایش، اتاقکی وجود دارد که دارای دو در آهنی، چوبی و پنجره‌هایی از این دو جنس است. همزمان با بازی بازیگران، افکتور(متصدی جلوه‌های صوتی) در این بخش به تولید صداهای مورد نیاز برای فضا سازی می‌پردازد، میکروفون مخصوص افکتور معمولاً در سطحی پایین قرار می‌گیرد تا صداهای لازم به خوبی ضبط شوند.

تصویر ۵۰

تصویر ۵۱

با توجه به اینکه کاراکتری که بازیگر در حال ایفای نقش اوست، در چه فضایی قرار دارد؟ و کجا راه می‌رود؟ افکتور نیز صدای قدم‌های او را بر روی ماسه، خاک، چمن یا پارکت و ... ایجاد می‌کند. بنابراین افکتور علاوه بر ابزار دیگر به همهٔ این مواد که در جعبه چوبی تقریباً بزرگی در استودیو قرار دارند، برای تولید صدا نیاز دارد.

تماشای کار افکتور در حین ضبط برای افراد علاقه‌مند به رادیو بسیار جالب است. گاه افکتور با وسایلی عجیب و شاید دور از ذهن

اصواتی را تولید می‌کند، که اگر شنوندهٔ نمایش رادیویی نباشید محال است متوجه شوید چگونه این اصوات تولید شده‌اند؛ مثلاً میله‌ای را روی میلهٔ دیگری می‌کشد که خروجی آن در اتاق فرمان صدای خارج شدن شمشیر از غلاف خواهد بود.

- با ضبط صداهای افکتیو مثل راه رفتن، باز و بسته کردن در، کشیده شدن پایه‌های میز و صندلی بر روی زمین و مانند آن، به شنونده فضایی را القا کنید. سپس از آن‌ها بخواهید درباره صداهای صحبت کنند.

افکتور متنی از نمایش را در دست دارد و طبق متن، صداهای تولید می‌کند، به جای بازیگر راه می‌رود، می‌نشیند نوشیدنی می‌ریزد، در را باز می‌کند و ... کار افکتور همچون کار دیگر عوامل سازنده نمایش رادیویی بسیار تخصصی است.

شکل ظاهری استودیو: بین اتاق فرمان و محل حضور و بازی بازیگر یک شیشه دو جداره با ابعاد بزرگ قرار دارد، که ارتباط بین بازیگران و کارگردان از طریق ایما و اشاره دست یا گرفتن دکمه تاک بک (talk back) ^۱ برقرار می‌شود؛ در داخل استودیو و دو طرف شیشه حایل، معمولاً باندهای صدا قرار گرفته تا در صورت لزوم قسمتی از نمایش ضبط شده یا آهنگ خاصی را برای بازیگران پخش کند به این کار «سونو کردن (foldback)» ^۲ می‌گویند.

در اطراف استودیو صدلی‌هایی است که بازیگرانی که نوبت بازیشان نشده روی آن‌ها می‌نشینند و متن نمایش را تعقیب کرده بلافاصله در نوبت خود پشت میکروفون حاضر می‌شوند. تعدادی میز مخصوص که پوشش پارچه‌ای دارند در محیط میانی استودیوست که بازیگران متن خود را روی آن‌ها قرار داده و در برابر میکروفون به ایفای نقش می‌پردازند. برخی نیز میکروفون ایستاده را ترجیح می‌دهند. وقتی تعداد بازیگران در یک صحنه زیاد است به ترتیب پشت میکروفون قرار می‌گیرند و نقش خود را می‌خوانند.

تصویر ۵۲

۱. دکمه ای است که با فشردن آن صدای کارگردان و اتاق فرمان در داخل استودیو شنیده می‌شود.
۲. بازگشت صدا، پخش قسمتی از نمایش، موسیقی یا سایر مواد صوتی از طریق باندهای صوتی موجود در استودیو از اتاق فرمان

از کف استودیو سیم‌های مختلفی به سمت میکروفون‌ها کشیده شده است. بازیگران معمولاً از پشت میزها عبور می‌کنند و در صورت عبور از بین میزها خطر کشیده شدن سیم‌ها و آسیب به میکروفون‌ها وجود دارد. بنابراین بازیگران رادیو علاوه بر تمرکز بر متن نمایشی باید مراقب اینگونه موارد در استودیو باشند. استودیوهای کوچک فاقد اتاقک افکت هستند و همانطور که گفته شد برای ضبط گفتگو و برنامه‌هایی غیر از نمایش رادیویی به کار می‌روند.

تجهیزات اتاق فرمان

میکسر^۱ یا میز ترکیب صدا

در این اتاق صدابردار، کارگردان و تهیه‌کننده در پشت میز میکسر می‌نشینند. صدابردار به هر میکروفون یک کانال صوتی را اختصاص می‌دهد و به وسیله محوکننده یا کلیدهای فیدر صدای هر بازیگر را کنترل می‌کند.

او به وسیله فیدر عمل بالا رفتن تدریجی (Fade in)، محو شدن تدریجی صدا، (Fade out) و قطع یک باره صدا (Fade down) را انجام می‌دهد. در ابتدای نمایش نیز سطح صدای بازیگر (going for level)^۲ را مشخص می‌کند.

تصویر ۵۳

1. Mixer

۲. تعیین سطح صدای بازیگر، صدابردار پیش از ضبط نمایش سطح صدای بازیگر را در برابر میکروفون اندازه‌گیری می‌کند.

در هنگام تعیین سطح صدا، بازیگر به صورت آزمایشی چند سطر از نقش خود را می‌خواند و با تأیید صدابردار و اشاره دست کارگردان، ضبط شروع می‌شود. تهیه‌کننده نیز متن نمایش را دنبال کرده و تیپ‌های بازیگران را علامت‌گذاری می‌کند. گاه به صورت همزمان صداهایی مانند صدای محیط (ambiance)^۱ عبور مرور و اتومبیل‌ها، صدای روشن شدن موتور و ... را با متن نمایش در هم می‌آمیزد. به این صداها ساوند افکت (Sound Effect) می‌گویند. کار اصلی تهیه‌کننده پس از ضبط نمایش شروع می‌شود و محصول نهایی نمایش از زیر دست تهیه‌کننده خارج می‌شود. از دیگر کارهای تهیه‌کننده انتخاب موسیقی است.

تصویر ۵۴

کارگردان

کارگردان نمایش رادیویی، پس از مطالعه متن نمایش، انتخاب و دعوت بازیگران بر اساس تناسب صدایشان با کاراکتر، وظیفه هدایت بازیگران به سوی نقش را بر عهده می‌گیرد. انتخاب بازیگر در رادیو بر خلاف تلویزیون و سینما بر اساس چهره و فیزیک جسمانی نیست، بلکه بر اساس نوع صدا انجام می‌شود.

۱. صدای زمینه ای که مکان مورد نظر نمایش رادیویی را القاء می‌کند.

تصویر ۵۵

گاه بازیگر متناسب با نقشی که به او محول شده است، مجبور به صداسازی یا گرفتن تیپ می‌شود. بازیگر صداهای مختلفی را تمرین کرده و در نهایت این کارگردان است که صدای مورد نظر را تأیید می‌کند. پس از دورخوانی^۱ و تمرین، در تمام طول ضبط، کارگردان در اتاق فرمان متن را دنبال کرده، نکات لازم را در مورد دوری و نزدیکی بازیگران به میکروفون (پرسپکتیو صدا) به بازیگران گوشزد می‌کند. معمولاً بازیگران حرفه‌ای در موارد اندکی نیاز به تذکر دارند.

یک نمایش ساده برای رادیو بنویسید، آن را بخوانید (بازی کنید) و ضبط کنید. به وسیله گوشی همراه خود یک نمایش ساده و کوتاه رادیویی را که خود نوشته‌اید، ضبط کنید.

فعالیت
گروهی

صداسازی

پس از شناخت دستگاه آوایی و تولید صوت، انجام تمرین‌های بیانی برای تسلط بر حنجره و تارهای صوتی ضروری است. صداسازی از ضروریات و مهارت‌های یک بازیگر رادیوست، پس از اینکه شما بعنوان بازیگر نمایش‌های رادیویی بر دستگاه‌های آوایی خود مسلط شدید، نوبت به تمرین، برای ایجاد انعطاف صدا می‌رسد، یک نوازنده سازهای سیمی برای نواختن آهنگ جدید، کوک ساز خود را تغییر می‌دهد، یعنی میزان کشیدگی سیم‌ها را کم و زیاد می‌کند. شما نیز باید توانایی چنین انعطافی را در دستگاه آوایی خود داشته باشید و این کار تنها با تمرین مداوم و دقت در صداها بوجود می‌آید، به صداهای انسانی یا صداهای موجود در طبیعت توجه کنید. این امکان وجود دارد که کارگردان به شما نقشی جوان‌تر یا مسن‌تر از خودتان بدهد و یا نقشی که کاملاً با فیزیک بدنی شما متفاوت است. به طور مثال: یک فرد خیلی چاق یا خیلی خشن یا حتی نقش یک کودک. بازیگرانی که بتوانند این نقش‌های متنوع را بازی کنند به تخیل شنونده کمک می‌کنند.

۱. دورخوانی اصطلاحاً به موقعیتی گفته می‌شود که بازیگران تئاتر یا رادیو در جلسات ابتدایی تمرین‌ها گرد هم می‌نشینند و زیر نظر کارگردان متن نمایشی را مرور کرده، نکات مورد نظر کارگردان را شنیده و بکار می‌برند.

۱. پس از انجام مداوم و هر روزه بیان، به صدای یک پیرمرد، پیرزن و یا کودک گوش دهید و تلاش کنید صدایی بسیار مسن‌تر از سن خود تولید و ضبط کنید یا مونولوگی با این صدا را سر کلاس بخوانید.
۲. صداهای پیشنهادی خود را برای دوستان و هنرآموز خود اجرا کنید. (اعم از صدای موجودات در طبیعت یا صدای انسان با خصوصیات سنی و شخصیتی متفاوت)

تصویر ۵۷

تصویر ۵۶

میکروفون

تصویر ۵۸

میکروفون‌های ضبط نمایش بسیار حساس و گرانبه هستند، و هرگز نباید به آن‌ها ضربه وارد کرد یا به سمت آن‌ها فوت کرد. معمولاً صدابردار قبل از ضبط، محدوده دریافت صدای میکروفون مورد استفاده در استودیو را به بازیگران یادآوری می‌کند. خروج از محدوده مورد اشاره، سبب ضعیف شدن صدا و نزدیک شدن بیش از حد به آن، سبب گوش‌خراش شدن صدا خواهد شد.

محدوده دریافت صدا در برخی میکروفون‌ها در یک جهت مشخص است، و تنها در راستای میکروفون به صورت مستقیم باید از آن دور یا نزدیک شد. اما نوع دیگری از میکروفون‌ها نیز دو جهتی هستند و به شکل هشت انگلیسی (8) عمل می‌کنند.

میکروفون به منزله گوش مخاطب است، هنگام زمزمه کردن باید نزدیک‌تر شوید. اما هنگامی که مالک

میکروفون هستید، موقع فریاد زدن تنها اندکی فاصله بگیرید، اما زیاد دور نشوید. زیرا مالک میکروفون هرگز نباید از آن دور شود، در چنین مواردی صدابردار فنی و هنرمند بوسیله فیدر (محوکننده صدا) قدرت صدا را کاهش می‌دهد تا به عمق صدا (پرسپکتیو) خدشه‌ای وارد نشود.

مالکیت میکروفون

از آنجایی که نمایش رادیویی در ذهن شنونده و با تصویر سازی تخیلی شکل می‌گیرد. برای کمک به تجسم بهتر او در دریافت نقش، قوانینی وضع شده است. بازیگری که اولین دیالوگ را ادا می‌کند مالک میکروفون محسوب می‌شود. یعنی به هیچ وجه از میکروفون فاصله نمی‌گیرد بلکه دیگران به او دور یا نزدیک می‌شوند. مگر اینکه به دلایلی مالکیت میکروفون به دیگری واگذار شود. نویسنده نمایش رادیویی، باید این دوری و نزدیکی به میکروفون را در نگارش متن نمایش در نظر گرفته باشد.

پرسپکتیو صدا

رعایت پرسپکتیو صدا به تخیل شنونده برای درک فضای نمایش و موقعیت کاراکترها کمک می‌کند. به طور مثال هنگامی که بازیگر، رازگویی می‌کند یا به اصطلاح درگوشی صحبت می‌کند، دهانش نزدیک به میکروفون قرار می‌گیرد. البته میزان این نزدیکی را صدابردار تعیین می‌کند. معمولاً بازیگران حرفه‌ای به مرور زمان و کسب تجربه حدود نزدیک شدن به میکروفون را رعایت می‌کنند. بنابراین پرسپکتیو صدا در ارتباط با میکروفون شکل می‌گیرد. یعنی دوری یا نزدیکی بازیگر به میکروفون در این ارتباط بسیار مهم است.

در مواردی که در متن نمایش به افکار ذهنی پرسوناژ اشاره شده است، بازیگر برای ادای این نقش بیش از موارد دیگر به میکروفون نزدیک می‌شود.

نکته

در هنگام بیان افکار ذهنی، بازیگر از موقعیت قبل نیز به میکروفون نزدیک‌تر می‌شود. در این مواقع باید مراقب ادای برخی از کلمات و حروف مانند "پ" و "ت" بود. زیرا پرتاب این حروف در میکروفون سبب دمیدن هوای اضافی در میکروفون و افت کیفیت صوتی نمایش می‌شود. در چنین مواقعی صدابردار درخواست تکرار جمله را خواهد کرد.

تصویر ۶۰

تصویر ۵۹

تصویر ۶۱

در هنگام گفتگوی عادی با بازیگر مقابل، میزان نزدیکی به میکروفن معمولاً به اندازه انگشتان باز یک دست، یعنی فاصله شصت تا انگشت کوچک خواهد بود.

وقتی کاراکتر، قصد ترک مکان انجام نمایش را دارد، بازیگر از موقعیت قبلی نسبت به میکروفون به تدریج دور می‌شود معمولاً میزان دوری از میکروفون را در نقش‌هایی که از دورتر بازی می‌شوند مثل فریاد یک سرباز که فرمانده خود را صدا می‌زند، کارگردان از اتاق فرمان تعیین می‌کند. مانند: فریاد سربازی که از دور فرمانده خود را صدا می‌زند.

ناگفته نماند متصدی جلوه‌های صوتی یا افکتور، نیز به منزله بدن بازیگر عمل کرده و به همان میزان از میکروفون مخصوص خود دور یا به آن نزدیک می‌شود.

مانند: بازیگر کاملاً نزدیک به میکروفون صحبت می کند و به اصطلاح "مالک میکروفون" است پس منطقی آن است که صدای ریختن آب در لیوان از همان فاصله شنیده شود نه دورتر.

گفتگوی نمایشی زیرا را با کمک دوستانتان ضبط و اجرا کنید. برای ضبط بهتر می توانید از یک وویسر (voicer) استفاده کنید.

فعالیت
گروهی

وویسر (voicer) وسیله‌ای برای ضبط صداست، در اندازه یک تلفن همراه با کیفیت ضبط قابل قبول صدا

نکته

{صدای قدم‌های نزدیک به میکروفون صدای چند ضربه به در چوبی از نزدیک - صدای باز شدن در}
پسر: (از نزدیک) آقا اجازه
معلم: (از دور) دیر کردی
پسر: آقا اجازه سرویس مدرسه پنجر شد ما هم صبر کردیم تا زاپاس بندازه
معلم: بیا اینجا ببینم
{صدای بسته شدن در و قدم‌های پسر نزدیک به میکروفون - پس از چند قدم متوقف می‌شود.}
معلم: (نزدیک به میکروفون) این یادداشت رو می‌بری دفتر میدی به آقای مدیر
{صدای نوشتن با انتهای خودکار برای تولید واضح‌تر صدا و صدای خش خش کاغذ}
پسر: آقا این دفعه رو ببخشید دیگه تکرار نمی‌شه
معلم: این دفعه اولت نیست، بگیر
{صدای کاغذ که تا می‌خورد دقیقاً جلوی میکروفون}
پسر: (متأثر) چشم آقا
{صدای قدم‌های پسر نزدیک میکروفون صدای باز شدن در همزمان یک قدم و بسته شدن در}
پسر: (نزدیک تر به میکروفون گفت وگو با خود) بخشی شانس {صدای قدم‌های نزدیک میکروفون که ضعیف و نهایتاً محو (فید) می‌شود.}

فعالیت
گروهی

تجسم بخشی

از آنجایی که در نمایشنامه‌های رادیویی فیزیک بدنی بازیگر، مکان و ابعاد فضای اجرای نمایش، دیده نمی‌شود. برای روشن شدن ذهن مخاطب، از عواملی کمک گرفته می‌شود مانند: نوع صدا، لحن یا لهجه و حس بازیگر، آمبیانس^۱ صدای محیط، جلوه‌های صوتی (ساندافکت)^۲ که توسط تهیه‌کننده انتخاب می‌شود و صداهایی که در داخل استودیو به وسیله متصدی جلوه‌های صوتی (افکتور) تولید می‌شود که هر یک با توجه به جایگاهشان دارای اهمیت هستند.

در هنگام تمرین، همه عوامل نمایش رادیویی شامل، بازیگران، افکتور، تهیه‌کننده حضور دارند و برای اجرای (موارد مورد نظر کارگردان) تلاش می‌کنند، حاصل این کار تیمی، به همراه صدابرداری حرفه‌ای و دقیق، فضای ذهنی مناسبی برای ایجاد تخیل بهتر شنونده ایجاد می‌کند. بدیهی است هیچکس با خواندن اصول بازیگری، بازیگر نخواهد شد اما تمرین، تجربه و مطالعه مرتبط اهمیت ویژه‌ای دارد.

برای آشنایی بیشتر با نمایش رادیویی با توجه به مواردی که در این بخش گفته شد، چند نمایش رادیویی را به دقت بشنوید. در صورت امکان هنرجویان در تمرین یا ضبط یک نمایش رادیویی شرکت کنند.

فعالیت
گروهی

بدیهی است پیش از حضور هنرجویان در استودیوی رادیو، باید هماهنگی بین مدیر مدرسه و استودیو انجام شود.

نکته

1. Ambience
2. Sound effect

ارزشیابی شایستگی بازیگری

شرح کار:

مطالعه متن نمایش تلویزیونی یا رادیویی و انتخاب تکنیک‌های متناسب با آن در صدا (اجرای رادیویی) و در بازی (اجرای تلویزیونی)

استاندارد عملکرد:

اجرای یک مونولوگ به صورت خلاق با بیان و کنش نمایشی

شاخص‌ها:

- مطالعه و روخوانی متن و ترکیب آن با تکنیک‌های بازیگری
- دورخوانی و تحلیل متن
- تمرینات متناسب با زبان بدن، تصویرسازی خیالی برای رسیدن به نقش
- قرارگیری در لوکیشن و اجرای نهایی

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

زمان: ۴۵ دقیقه

مکان: استودیوی نمایش (رادیو و تلویزیون)

ابزار و تجهیزات: تجهیزات صحنه، صدا، تصویر، لباس

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	خوانش انفرادی متن و ترکیب آن با تکنیک‌های بازیگری	۱	
۲	دورخوانی و تحلیل متن	۲	
۳	تمرینات بدن بیان، تصویرسازی و رسیدن به نقش	۲	
۴	قرارگیری در لوکیشن	۱	
۵	اجرای نهایی	۲	
<p>شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: مراقبت از خود، بهداشت صدا و بدن، خود باوری، اعتماد به نفس، صداقت، فروتنی، توجه به محیط زیست در حین انجام کار، اجتماعی بودن، مردمی بودن (15N) سطح ۱ مهارت گوش گردن (25N) سطح ۱ خود مدبریتی (16N) سطح ۱</p>			
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می باشد.

- ارجمند، مهدی، درس‌های بازیگری (بازی برای دوربین)، نشر سوره مهر چاپ دوم ۱۳۹۴
- برنارد، یان، بازیگری در سینما و تلویزیون، ترجمه: محمد گذرآبادی، انتشارات هرمس چاپ دوم ۱۳۹۴
- هولتن، اورلی، مقدمه بر تئاتر، ترجمه محبوبه مهاجر، انتشارات کروش، چاپ سوم، ۱۳۸۴
- آدلر، استلا، تکنیک بازیگری، ترجمه احمد داوود، نشر مرکز، چاپ نهم، ۱۳۸۵
- روز-اونز، جیمز، تئاتر تجربی، ترجمه مصطفی اسلامی، نشر سروش تهران، ۱۳۶۹
- پیترز، آلن و باربارا، زبان بدن، ترجمه سیمین موحد، نشر قاصدک صبا، ۱۳۹۰
- بک، آلن، بازیگری در رادیو، ترجمه معصومه امین، نشر دفتر پژوهش‌های رادیو، تهران، دی ۱۳۸۴
- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱.
- استاندارد شایستگی حرفه تولید برنامه تلویزیونی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی دفترتألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش ۱۳۹۳.
- استاندارد ارزشیابی حرفه تولید برنامه تلویزیونی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی دفترتألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش ۱۳۹۴.
- برنامه درسی رشته تولید برنامه تلویزیونی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی دفترتألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش ۱۳۹۴.
- سند برنامه درس گویندگی، اجرا و بازیگری سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی دفترتألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش.

